

Janez Cvirn

VOLILNE MAHINACIJE V NACIONALNIH BOJIH NA ŠTAJERSKEM

Kmalu po začetku ustavnega obdobja je izšel dne 5. 3. 1862 »zakon, s katerim so začitane osnovne določbe za ureditev občinskega življenja« (RGB, št. 18). Na podlagi tega zakona so dobile posamezne dežele svoje deželne občinske rede in občinske volilne rede.¹ Za Štajersko je takšen zakon izšel dne 2. 5. 1864 (LGB, št. 5) in brez večjih sprememb veljal vse do razpada monarhije, s tem, da so bila mesta Maribor, Celje in Ptuj, ki so kasneje dobila posebne občinske statute, iz njega izvzeta.²

Po tej zakonodaji so se občinski volilni upravičenci na splošno delili v dve skupini. Prvi so imeli volilno pravico zato, ker so plačevali določen davek (davčna volilna skupina), drugi pa ne glede na plačevanje davkov, po svojem položaju, službi (inteligentna volilna skupina).³ Na Štajerskem je bila davčna volilna pravica izredno široka, saj je za udeležbo na volitvah zadostoval vsak, tudi najmanjši znesek direktnih davkov, brez kakršnihkoli dodatnih pogojev. Seveda pa je bilo tudi tu poskrbljeno »za zaščito interesov višje obdavčenih«, saj so bili volilni upravičenci razvrščeni v volilni imenik po padajoči višini davka, običajno v tri volilne razrede.⁴ Prav tako je značilno, da je bila davčna volilna pravica vezana na davke in ne na osebo. »Kdor je bil v občini obdavčen, ta je imel volilno pravico, pa naj je bil potem polnoleten moški, ženska, otrok, delniška družba, država, župnišče, samostan, bolnišnica ali kaj drugega«.⁵

Določene kategorije ljudi so imele volilno pravico ne glede na to, ali so plačevali davke ali ne. Na splošno rečeno so v to t. i. inteligentno skupino spadali duhovniki, uradniki, upokojeni oficirji, vojaški uradniki, osebe z akademsko stopnjo, profesorji, učitelji, pa tudi častni meščani, ki so jih na Štajerskem smele imenovati tako mestne kot tudi trške občine, medtem ko so druge občine imele pravico do imenovanja častnih članov.⁶

Tako zastavljen občinski volilni sistem je omogočal v volilnem boju številne mahinacije, ki sta se jih na Štajerskem z zaostritvijo nacionalnih bojev posluževali tako nemška kot tudi slovenska stran. Pri tem je bilo seveda izredno pomembno, katere stranka je bila v občinskem odboru pred volitvami večinska, saj je imela v obrambi občinskega odbora na razpolago več možnosti. Omenimo naj le zavlačevanje volitev, napačno sestavljanje volilnih imenikov, pristransko postopanje v reklamacijskem postopku in kasneje na volitvah samih,⁷ ustvarjanje novih volilcev s podeljevanjem častnega meščanstva oziroma članstva in podobno. Na drugi strani pa so se tudi »napadajoči« stranki nudile številne možnosti: od pritiska na volilce in organiziranega nastopa v reklamacijskem postopku, pa vse do ustvarjanja novih volilcev s parceliranjem zemljiške posesti in prijavljanjem fiktivnih obrtniških obratov.

Takšne in podobne volilne lumparije so bile na Štajerskem že ob koncu devetdesetih let prejšnjega stoletja nekaj povsem običajnega. Pri njih so zlasti prednjačili celjski Nemci, ki so na ta način umetno držali v nemških rokah občinska odbora v Vojniku in na Teharjih.⁸ Kaj kmalu pa so jih seveda začeli posnemati tudi Slovenci in v desetletju pred I. svetovno vojno sta tako nemška kot tudi slovenska stran uporabljali metodo umetnega ustvarjanja volilcev tako na široko, da se je zdel obema več kot upravičen predlog celjskega poslanca dr. Eugena Negrija v štajerskem deželnem zboru januarja 1910, ki je predvideval sprejem posebnega zakona zoper opisana volilna sleparstva.⁹ Ker pa za ta predlog štajerski deželni zbor ni pokazal posebnega zanimanja, so se tudi v bodoče dogajale pri občinskih volitvah različne nepravilnosti.

Najbolj razširjeno je bilo ustvarjanje novih volilcev z delitvijo zemljiških parcel, za kar lahko kot tipičen primer navedemo občinske volitve na Teharjih pri Celju oktobra 1910, ko so celjski Nemci z razdelitvijo petih zemljiških parcel ustvarili kar 130

¹ Vasilij Melik: Volitve na Slovenskem (1861—1918), Slovenska matica v Ljubljani, 1965, str. 115.

² Vasilij Melik, n. d., str. 115/116.

³ Vasilij Melik, n. d., str. 116.

⁴ Vasilij Melik, n. d., str. 117, 120.

⁵ Vasilij Melik, n. d., str. 117.

⁶ Vasilij Melik, n. d., str. 118/119.

⁷ Lep primer volilnih sleparij so volitve občinskega odbora občine Celje-okolica avgusta 1910, na katerih so Slovenci sicer zmagali v vseh treh volilnih razredih, vendar so bile volitve zaradi prečitih nepravilnosti razveljavljene.

⁸ Narodni dnevnik, 27. 1. 1910. Dr. Negrijev predlog zoper volilna sleparstva.

⁹ Prav tam.

novih volilcev v III. volilnem razredu.¹⁰ Druga uspešna in prav tako pogosta metoda je bila navidezna prijava obrti v določenem kraju, kot so jo npr. množično izvedli Nemci pri občinskih volitvah v Šoštanju leta 1909,¹¹ ali pa npr. akcija slovenskega klerikalnega politika, odvetnika dr. Ivana Benkoviča, ki je v začetku leta 1910 prijavil branjarsko obrt v občinah Celje-okolica in Petrovče le zaradi tega, da bi prišel do volilne pravice.¹² Seveda so bile vse opisane metode najpogostejše uporabljene skupaj in v najrazličnejših kombinacijah, pri njihovi izvedbi pa slovenska stran ni v ničemer zaostajala za nemško. V tem oziru so še posebej zgovorne občinske volitve v Šentilju leta 1910, ki si jih bomo tudi na kratko ogledali.

Šentiljska občina, ki je bila že od leta 1888 v nemških rokah, je pri občinskih volitvah leta 1903 končno prišla v slovenske roke, župan pa je postal zavedni narodnjak Franjo Thaler.¹³ Ta slovenska zmaga je pomenila začetek izredno hudih bojev za Šentilj, v katere je že v naslednjih letih odločilno poseglo društvo Südmark.¹⁴ Ta nemška »obrambna organizacija«, ki si je že od ustanovitve leta 1889 štela za svojo dolžnost, da zagotovi nemškemu narodu odprto pot do Jadrana z gospodarskimi sredstvi, je sprva poskušala okrepiti nemštvo zlasti v posameznih jezikovnih otokih po mestih in trgih, leta 1906 pa se je lotila načrtnega naseljevanja Nemcev v Šentilju in okolici, da bi čimprej zlomila slovensko fronto na njeni najvažnejši točki.¹⁵ Za naseljevanje, za katerega je porabila precejšnja sredstva, si je izbrala marljive kmetijske družine iz vinorodnega in sadjarskega ozemlja ob reki Neckar na Württemberskem in jim ob naselitvi nudila izredno ugodne pogoje.¹⁶ Tako se je lahko vodja kolonizacijske dejavnosti Südmarke Karl Fraiss že na 20. občnem zboru društva v Gradcu 5. junija 1909 pohvalil, da je bilo v zadnjih dveh letih v Šentilju »osvojenih« kar 600 oralov zemlje.¹⁷

Sadovi kolonizacijske dejavnosti Südmarke pa so se kmalu pokazali tudi pri občinskih volitvah. Že pri volitvah leta 1906 so Nemci osvojili tretjino mest v občinskem odboru,¹⁸ pred naslednjimi volitvami, napovedanimi za avgust 1909, pa so se počutili dovolj močne za ponovno osvojitve občine. To naj bi bila krona njihovega kolonizacijskega dela in odločilen korak k načrtovani povezavi sklenjenega nemškega ozemlja z Mariborom. Zaradi tega so šentiljski Nemci pričeli z resnimi pripravi na občinske volitve že konec leta 1908 in z ustvaritvijo umetnih volilcev v III. in II. volilnem razredu tudi realno upali na uspeh. Seveda pa pri tem niso računali na organizirano protiakcijo Slovencev, ki jo je za naslonitvijo na domače šentiljske narodnjake že od vsega začetka vodil Spodnještajerski narodni svet s sedežem v Celju.¹⁹ Pri tem je razumljivo, da je v volilnem boju tudi ta uporabil celotno paleto volilnih sleparij, ki jih je dopuščal volilni sistem.

V začetku aprila 1909 se je načelnik Spodnještajerskega narodnega sveta dr. Juro Hrašovec obrnil na mariborskega odvetnika in politika dr. Frana Rosino glede nastopanja pri bližajočih se občinskih volitvah v Šentilju.²⁰ Vprašal ga je, ali bi nasprotoval umetni ustvaritvi kakšnih 30 novih volilnih upravičencev in ali bi imel pomisla, če v volilni boj pritegne še njegovega novega kolega dr. Vladimírja Serneca. »Morebiti bi ta potem imel čas se peljati v Št. Ilj, tam kupiti dotično zemljo, jo potem od geometra porazdeliti dati in v Mariboru ter okolici nabirati narodne in po-žrtvovalne kupce«...²¹ Dr. Fran Rosina je Hrašovcu že čez nekaj dni odgovoril, da zaradi udeležbe na več političnih shodih v zadnjih treh tednih ni imel časa oditi v Šentilj, da pa je na zemljiškem uradu poizvedel glede novih nemških volilcev. »Tistih novih volilcev v Št. Ilju je 14. Razen dveh sami Gradčani, npr. Hofmann Wellenhof. Plod Wastianove agitacije. Kupne pogodbe so za vsacega posebej dte. 28. 11. 1908, Praes. 27/12«.²² Hrašovec se mu je za informacijo že naslednji dan (13. 4. 1909) pristrčno zahvalil,²³ obenem pa napisal pismo tudi dr. Vladimírju Sernecu. Njega je zaprosil, da

¹⁰ Narodni dnevnik, 29. 1. 1910. Iz Teharij; Zgodovinski arhiv Celje (ZAC), Spodnještajerski narodni svet, fasc. 3, Dopis Spodnještajerskega narodnega sveta na finančno ravnanstvo v Gradcu z dne 10. 6. 1914.

¹¹ Narodni dnevnik, 19. 2. 1910. Skandalozne razmere v Šoštanski občini; Narodni dnevnik, 29. 1. 1910. Iz Šoštanja.

¹² Narodni dnevnik, 26. 1. 1910. Dr. Benkovič — branjar?

¹³ Jan Sedivy: Borba za šentiljsko trdnjavo, Kronika 1969/2, str. 96.

¹⁴ Širši pregled dejavnosti društva Südmark najdemo v knjigi Friedrich Pock: Grenzschutz im Südosten. Ein halbes Jahrhundert Südmark. Graz—Wien—Leipzig, 1940.

¹⁵ Jan Sedivy, n. d., str. 96.

¹⁶ Jan Sedivy, n. d., str. 96.

¹⁷ Friedrich Pock, n. d., str. 43.

¹⁸ Narodni dnevnik, 4. 3. 1910. Št. Ilj in Šoštanj.

¹⁹ V Zgodovinskem arhivu v Celju so ohranjene še tri arhivske škatle gradiva Spodnještajerskega narodnega sveta; informativno razpravo o delovanju te slovenske obrambne institucije je objavila Ivanka Zajc-Cizelj v Celjskem zborniku 1984.

²⁰ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Jure Hrašovca dr. Franu Rosini z dne 8. 4. 1909.

²¹ Prav tam.

²² ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Frana Rosine dr. Juri Hrašovcu z dne 12. 4. 1909.

²³ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Jure Hrašovca dr. Franu Rosini z dne 13. 4. 1909.

prevzame nalogo nakupa parcele in pridobitve novih volilcev, ker sam ne more voditi akcije iz Celja. Mimogrede mu je tudi omenil, »da enako akcijo opravlja g. dr. Gvidon Sernec v. Celju glede Teharske občine. Tudi tam hočemo na tak način, da kupimo eno parcelo in jo porazdelimo, pridobiti kakih 30 glasov.«²⁴ Dne 16. 4. 1909 mu je dr. Vladimir Sernec odgovoril, da se ne brani narodnega dela in da je glede šentiljskih volitev že stopil v stik z dr. Rosino. Obenem se je pri davčnem oficijalu Bocu pozanimal glede obstoječih predpisov, po katerih se zemljiško-knjižne spremembe označijo v katastru šele na koncu leta. S tem se sklada tudi postopanje Nemcev, ki so vložili svoje kupne pogodbe konec leta 1908, ker so s tem hoteli preprečiti nasprotni korak Slovencev. Sernec je Hrašovca tudi obvestil, da je bil dr. Rosina pred dnevi v Šentilju in da se je tam dogovoril za fiktivni nakup manjšega travnika. Je pa nad takšnim početjem izrazil pomisleke, saj se bodo Nemci le sprovcirali, da bodo tudi sami postopali enako. »Bolj kazalo bi za letos, ako bi se operiralo z obrtnim davkom in bi oglašili razni narodni obrtniki filijalke v Št. Ilju. Ali bi dotični narodni svet povrnil davke?«²⁵ Nato pa mu je še podrobno opisal razgovore dr. Rosine s šentiljskimi narodnjaki: »Dr. Rosina je Thalerju zelo prigovarjal, da volitev zavleče čez novo leto — potem bi se naše kupne pogodbe že še prej vložile, ne da bi mogli Nemci odgovoriti z enakim orožjem. Dr. Rosina mu je svetoval naj se začetkom sploh ne zmeni za volitev in se da dregati od dne do dne, potem naj zahteva večkrat spremembo volilnega — prav davčnega — imenika, tudi če je ta popolnoma pravilen, potem naj imenuje občina kakih 20 častnih občanov — vsled tega nastane itak hud boj in se stvar zlahka zavleče za 4 mesece, če treba si naj da zažugati kazni in to slednjič še plača. Dr. Rosina mi je pa povedal, da Thaler še ni popolnoma dobljen za ta načrt. Prosim Vas tedaj, da mu pišete še Vi in mu prigovarjate na vse kriptlje, da se drži tega načrta.«²⁶

Dr. Juro Hrašovec je že naslednji dan pisal šentiljskemu županu Thalerju in ga prosil, naj mu naznani, kdaj bi lahko prišel na sejo Spodnještajerskega narodnega sveta v Maribor, da bi se dogovorili glede volitev.²⁷ Dr. Sernecu pa je sporočil, da dvomi, da bi lahko pridobili 30 obrtnikov, ki bi hoteli v Šentilj, da pa bi bila stvar glede častnih občanov že lažja, če bo le Thaler soglašal.²⁸

V smislu navedenega načrta so si Hrašovec, Rosina, Sernec in župan Thaler predvsem prizadevali volitve čim bolj zavleči, da bi lahko z razparceliziranjem zemljiške posesti ob koncu leta povečali število volilcev III. volilnega razreda. Na drugi strani so poskušali s prijavo obrtnikov okrepiti II. volilni razred, saj so bili v njem Nemci že v večini. Zlasti pri slednjem pa so že na začetku nastopile težave. Kot lahko povzamemo iz pisma dr. Vladimirja Serneca agilnemu dr. Juri Hrašovcu z dne 25. 6. 1909, je znašal celoten davek v Šentilju 7696 kron, 23 vinarjev, tako da bi na vsak volilni razred odpadlo po 2565,41 kron davka. V I. volilnem razredu je moralo voliti najmanj 12 volilcev, t. j. dvakrat več kot je bilo občinskih odbornikov in namestnikov tega razreda skupaj. Teh 12 volilcev je plačalo skupaj 2677,22 kron davka, tako da je na vsakega ostalih dveh volilnih razredov odpadlo polovica ostanka, t. j. 2509,51 kron. Ker pa so od 33 volilcev II. volilnega razreda najnižji davek plačali trije Slovenci, zaradi nekoliko preizkega davka pa so iz njega izpadli prav tako trije Slovenci, bi zvišanje davka tem trem pomenilo le to, da bi trije Slovenci iz III. volilnega razreda zamenjali omenjene tri Slovence v II. volilnem razredu. To pa seveda ne bi imelo nobenega smisla.²⁹

V tej zapleteni situaciji so se Slovenci kljub vsemu hitro znašli. Dr. Sernec je že 30. 6. 1909 obvestil dr. Juro Hrašovca, da je od 33 volilcev II. volilnega razreda 17 Nemcev, 15 Slovencev in Admontski samostan in da so zato sklenili dvema Slovincema, Fluherju in Hamerju, zvišati davek na ta način, da s 1. julijem oglašita prosto obrt trgovine s poljedelskimi pridelki in s tem prideta v II. volilni razred. Ko bo davek predpisan, naj bi župan Thaler objavil volilni imenik po starem stanju, ne oziraje se na njun davek. Ta dva pa naj bi ob koncu reklamacijske dobe reklamirala zoper volilni imenik, češ da plačujeta več davka kot najnižji davkoplačevalci v II. volilnem razredu. Reklamacijska komisija, v katero bodo izvoljeni sami Slovenci, bo njenemu ugovoru ugodila in ju sprejela v II. razred, ne da bi zaradi tega potisnila v III. volilni razred kakšnega drugega slovenskega volilca. Obenem se bo vložil ugovor glede državljanstva novih nemških volilcev II. razreda. Seveda se bodo ti najbrž pritožili in dokazali, da so avstrijski državljani, kljub vsemu pa bodo Slovenci pridobili na času.³⁰

²⁴ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Jure Hrašovca dr. Vladimirju Sernecu z dne 13. 4. 1909.

²⁵ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Vladimirja Serneca dr. Juri Hrašovcu z dne 16. 4. 1909.

²⁶ Prav tam.

²⁷ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Jure Hrašovca Franju Thalerju z dne 17. 4. 1909.

²⁸ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Jure Hrašovca dr. Vladimirju Sernecu z dne 17. 4. 1909.

²⁹ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Vladimirja Serneca dr. Juri Hrašovcu z dne 25. 6. 1909.

³⁰ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo dr. Vladimirja Serneca dr. Juri Hrašovcu z dne 30. 6. 1909.

V skladu s tem konkretnim načrtom, ki so se ga Slovenci nameravali striktno držati,³¹ se je akcija Slovencev uspešno odvijala naprej, tako da je šentiljski župan Thaler že 13. 8. 1909 obvestil dr. Juro Hrašovca, da je slovenski stranki uspelo spraviti v II. volilni razred oba imenovana volilca, in da bodo v kratkem dali na vpogled tudi volilne imenike.³² S tem se je začel odločilni boj za Šentilj, v njem pa sta obe strani skoncentrirali svoje sile za osvojitve II. volilnega razreda, ki je bil odločilnega pomena za končno zmago. Kljub ogromnim naporom pa nobeni strani ni uspelo pridobiti odločujoče prednosti in še deset dni pred volitvami je bilo povsem nejasno, kdo bo s sklonjeno glavo zapuščal volilno prizorišče. Po poročilu Franja Thalerja načelniku Spodnještajerskega narodnega sveta dr. Juri Hrašovcu z dne 17. 1. 1910 so bili Slovenci trdno prepričani v zmago v III. in poraz v I. volilnem razredu, medtem ko je bila situacija v II. volilnem razredu še zmeraj negotova.³³ Slovenski strani je v ta volilni razred sicer uspelo spraviti Fluherja (s. Hamerjem so propadli),³⁴ tako da so lahko z gotovostjo računali na 14 slovenskih glasov, vendar pa to, tudi ob pričakovani abstinenci treh do štirih volilnih upravičencev, še vedno ni zagotavljalo zmage.

Zadnji dnevi pred volitvami so potekali v znamenju ostre agitacije in pritiska na volilce. Slovencev je v prepričevanju omahljivcev v veliki meri pomagal misijon; pri katerem se v pridigah ni govorilo zoper Nemce, temveč zoper protestante.³⁵ Na drugi strani pa so tudi Nemci uporabljali vsa razpoložljiva sredstva iz arsenala volilne propagande, pri čemer so glasno rožljali z denarjem. »Pritisk od Südmarke je grozovit. Razpošilja tiskane listke; vodja Südmarke g. Karl Fraiss je že več dni vedno tukaj. Nekemu Slovincu ponujajo za 1 oral posestva 1000 kron. Posestvo pa leži v eni grabi in je skoraj sam plaz. Ta Slovenec je volilec v II. razredu, seveda ostane nam stanovit«...³⁶

Ceprav je Thaler v pismu dr. Juri Hrašovcu dva dni pred volitvami (25. 1. 1910) zapisal, da so Slovenci dobro organizirani in pripravljeni »na vse slučaje«, ³⁷ pa se volitve vseeno niso izšle po željah Slovencev. Po pričakovanju so Nemci zmagali v I., Slovenci pa v III. volilnem razredu. V II. volilnem razredu sta bila izvoljena le dva Slovence, z drugima dvema pa je slovenska stranka prišla v žreb z Nemci, a propadla.³⁸ Tako so Nemci osvojili polovico občinskega odbora (prej je bilo razmerje med slovenskimi in nemškimi občinskimi odborniki 8 : 4), to pa je glede na to, da so Slovenci branili občinski odbor, pomenilo izgubo. Kajti, kot je zapisal v komentarju volitev dober poznavalec nacionalnih razmer na Spodnjem Štajerskem Ivan Prekoršek, ... »da si St. Ilj vkljub vsem neštetim prednostim, ki služijo le vladajoči stranki, ni znal in ni mogel ohraniti večine i nadalje, to znači hujši poraz kakor si navadno mislimo. Vedno je lažje braniti posest, kot pa si jo še le pridobiti«.³⁹

Kljub temu so se na kraju veselili Slovenci, saj je bil za župana ponovno izvoljen Franjo Thaler.⁴⁰ Boj za Šentilj pa se je nadaljeval z nezmanjšano ostrino vse do razpada monarhije.

Zusammenfassung

WAHLMACHENSCHAFT IN DEN NATIONALEN KÄMPFEN IN DER STEIERMARK

Janez Cvirn

Das österreichische Gemeindevahlssystem ermöglichte das Auftauchen zahlreicher Machinationen während des Wahlkampfs, derer sich mit zunehmender Verschärfung der nationalen Auseinandersetzungen in der Untersteiermark sowohl die deutsche als auch die slowenische Seite bedienten. Verzögerung der Wahlen, falsch zusammengestellte Wahllisten, parteiisches Vorgehen im Reklamationsverfahren, Schaffung von Neuwählern durch Ehrenbürgern, Aufteilen von Grundstücken oder

³¹ Prav tam. (Sernec pravi, da se je dogovoril z župnikom Vračkom in ostalimi Slovenci, da se bodo dosledno držali načrta.)

³² ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo Franja Thalerja dr. Juri Hrašovcu z dne 13. 8. 1909.

³³ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo Franja Thalerja dr. Juri Hrašovcu z dne 17. 1. 1910.

³⁴ Prav tam. (Thaler pravi, da Hamerja niso uspeli spraviti v II. volilni razred, čeprav je prijavil obrt živinske trgovine.)

³⁵ Prav tam.

³⁶ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo Franja Thalerja dr. Juri Hrašovcu z dne 25. 1. 1910.

³⁷ Prav tam.

³⁸ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1, Pismo Franja Thalerja dr. Juri Hrašovcu z dne 27. 1. 1910; Slovenski Branik, 1. 2. 1910.

³⁹ Narodni dnevnik, 4. 3. 1910, Ivan Prekoršek: St. Ilj in Soštanj; članek je objavljen tudi v Slovenskem Braniku 1. 3. 1910.

⁴⁰ Narodni dnevnik, 2. 5. 1910. Volitev župana v St. Ilju.

fiktives Anmelden von Gewerbebetrieben, das alles waren Methoden, die Ende des vorigen Jahrhunderts in der Untersteiermark so verbreitet waren, daß der Vorschlag des Cillier Abgesandten Dr. Eugen Negri, mit dem er Januar 1910 im steirischen Landtag die Verabschiedung eines besonderen Gesetzes gegen Wahltäuschung bei Gemeindevahlen vorsah, wohl keine Verwunderung hervorrief. Unter den am meisten verbreiteten Wahlmachinationen war das Schaffen von neuen Stimmberechtigten durch das Aufteilen von Grundstücken und das Anmelden von fiktiven Gewerbebetrieben. Natürlich handelte es sich bei den meisten Wahlen um gleichzeitige Anwendung und Kombination der verschiedensten Täuschungsarten, die sich in zahlreichen Fällen entscheidend auf den Wahlausgang ausgewirkt haben. Ein anschauliches Beispiel für die Verwendung einer ganzen Palette von Wahlmachenschaften stellen die Gemeindevahlen in Sentilj 1910 dar, bei denen sich gegen die Südmark, die durch die Eroberung des Gemeindeausschusses ihre mehrjährige Kolonisationsarbeit krönen wollte, der Untersteirische Nationalrat mit Sitz in Celje sperrte. Trotz verschiedener Wahlmachinationen auf beiden Seiten blieb das Wahlergebnis unentschieden, die Erhöhung der Zahl der deutschen Ausschußmitglieder aber bedeutete eine Niederlage für die Slowenen, die bis zu der Zeit die Mehrheit im Gemeindeausschuß hatten.

VESTNIK KOROŠKIH PARTIZANOV

glasilo Osrednjega odbora koroških partizanov

Vestnik koroških partizanov — VKP izhaja v Ljubljani že od leta 1967. Iz organizacijskega glasila se je kmalu razvil v strokovno revijo, ki poleg zgodovine koroškega partizanstva obravnava tudi druga vprašanja iz zgodovine in sodobne problematike koroških Slovencev. VKP občasno z obsežnejšimi pregledi dopolnjuje tudi poročanje dnevnega tiska o drugih delih slovenskega zamejstva ter o splošni manjšinski problematiki v svetu.

Ob uvajanju bralne značke Karla Prušnika-Gašperja v naše šole naj posebej opozorimo na bibliografijo tega koroškega partizana in borca za pravice koroških Slovencev ter na bibliografijo prvih petnajstih letnikov VKP; obe bibliografiji je pripravila Marija Suhodolčan, izšli pa sta kot posebna števila VKP.

Vestnik koroških partizanov lahko naročite pri njegovem izdajatelju in založniku: Osrednji odbor koroških partizanov, YU-61000 Ljubljana, Titova 123, p. p. 501.